Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Кримінально-правова охорона господарських відносин у сфері функціонування енергетичного ринку» за спеціальністю 081 «Право» 23 лютого 2023 року.

Бартош Інна Іванівна

1990 року народження

Громадянка України

освіта вища: у 2012 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія» Інститут прокуратури та слідства за спеціальністю «Правознавство».

У 2018 р. вступила до аспірантури Донецького національного університету імені Василя Стуса на кафедру конституційного, міжнародного і кримінального права за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: Мовчан Роман Олександрович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Здобувачка має 11 наукових праць: 6 статей в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття в іншому науковому виданні, а також 4 тез доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах, наукових читаннях, зокрема:

Статті в наукових виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Бартош І. І. Про соціальну обумовленість криміналізації зловживань на оптових енергетичних ринках. *Юридичний бюлетень.* 2021. Вип. 23. С. 198–205. DOI https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.23.25.

URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2021/23/25.pdf.

Ключові слова: оптовий енергетичний ринок, зловживання, маніпулювання, інсайдерська інформація, криміналізація, соціальна обумовленість.

2. Мовчан Р. О., Парфенюк І. І. Доповнення Кримінального кодексу України статтями 222-2 та 232-3: критичний аналіз законодавчого рішення. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція.* 2021. № 53. С. 86–90. DOI https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.53.17.

URL: https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc53/17.pdf

Ключові слова: маніпулювання, незаконне використання, інсайдерська інформація, енергетичний ринок, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність.

3. Мовчан Р. О., Бартош І. І. Про кримінально-правову адекватність криміналізації зловживань на оптових енергетичних ринках. *Правова держава.* 2022. № 45. С. 49–57. DOI https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.45.254366.

URL: http://pd.onu.edu.ua/article/view/254366/252611

Ключові слова: оптовий енергетичний ринок, зловживання, маніпулювання, інсайдерська інформація, криміналізація, соціальна обумовленість.

4. Бартош І. І. Про наслідки злочинів, передбачених статтями 222-2 та 232-3 Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2022. № 3. С. 86–91. DOI https://doi.org/10.32782/3922101.

URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/14.pdf.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, зловживання, оптові енергетичні ринки, інсайдерська інформація, маніпулювання, наслідки.

5. Бартош І. І. Про об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених статтями 222-2 та 232-3 Кримінального кодексу України. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. № 8. С. 388–391. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/88.

URL: http://lsej.org.ua/8_2022/88.pdf.

Ключові слова: злочин, господарсько-правова відповідальність, недобросовісна конкуренція, маніпулювання, інсайдерська інформація, кримінальна відповідальність, захист прав і законних інтересів, господарське правопорушення, відповідальність суб'єктів господарювання, кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.

6. Бартош І. І. Про суспільно небезпечні діяння, передбачені ст. 232-3 Кримінального кодексу України. *Правова держава.* 2022. № 47. С. 65–72. DOI https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.47.265285.

URL: http://pd.onu.edu.ua/article/view/265285.

Ключові слова: злочин, покарання, об'єктивна сторона злочину, маніпулювання, інсайдерська інформація, кримінальна відповідальність, захист прав і законних інтересів, правопорушення, господарське правопорушення, неодержаний прибуток, відповідальність суб'єктів господарювання.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

Коваль Ірина Федорівна, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Павлюченко Юлія Миколаївна, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри господарського та адміністративного права Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Мартинюк Олексій Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Дудоров Олександр Олексійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правової політики та кримінального права Навчально-наукового Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка:

1. Оптимальною моделлю кримінально-правової протидії зловживанням на оптових енергетичних ринках, аналізованим у дисертації, її авторка називає запровадження однієї загальної (не казуїстичної, а абстрактної) заборони, присвяченої найбільш небезпечним порушенням конкурентного законодавства у всіх сферах (с. 12, 217). Наведене положення наукової новизни сприймається не стільки як здобутий (завершений) результат, скільки як загалом схвальна наукова ідея, висунута у постановочному плані, оскільки у роботі відсутнє авторське бачення такої потенційної кримінально-правової заборони або щонайменше загальних підходів до її конструювання. Тим самим пані Бартош позбавляє як парламентаріїв, так і членів Робочої групи науково обґрунтованих орієнтирів, потрібних для кваліфікованого формулювання цієї перспективної заборони.

У цьому сенсі не завадила б і критична оцінка ст. 6.4.10 проєкту КК України «Антиконкурентні узгоджені дії», щодо якої дисертантка обмежується констатацією того, що це конструктивна точка зору Робочої групи (с. 76–77). Також, з огляду на тезу здобувачки про несумісність відповідних варіантів вдосконалення кримінального закону, постає і, відповідно, потребує фахової відповіді питання, чи є сенс у виділенні у проєкті КК України статей про незаконне використання інсайдерської інформації (зокрема, щодо оптових енергетичних ресурсів), якщо Робоча група, як вже зазначалось, пропонує рекриміналізувати «загальні» антиконкурентні узгоджені дії.

Подібна незавершеність вбачається у міркуваннях пані Бартош, присвячених специфіці юридичної помилки при вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених кримінально-правовими нормами із бланкетними диспозиціями. Звісно, мені імпонує підхід здобувачки, згідно з яким відповідальність за ст. 222-2 і ст. 232-3 КК України «має виключатись у разі наявності сумлінної помилки особи щодо заборонності своєї поведінки, яка може бути викликана неправильним сприйняттям змісту того чи іншого відмінного від КК України нормативно-правового акту чи іншого джерела» (с. 215). Було б, однак, цікаво почути міркування здобувачки з приводу того, як цей теоретичний підхід узгоджується з конституційною презумпцією знання законів і, головне, чи вдало вирішується проблема релевантності юридичної помилки при вчиненні кримінальних правопорушень із змішаною протиправністю у ст. 2.4.8 проєкту КК України «Юридична помилка».

2. Не всі висловлювання здобувачки про чинники криміналізації та їхнє (не-)врахування при ухваленні законодавцем рішення доповнити КК України ст. 222-2 і ст. 232-3 сприймаються однозначно.

Так, думка про визнання однією з основних підстав включення до вітчизняного кримінального закону згаданих норм необхідності виконання Україною зобов'язань за міжнародними угодами (с. 100, 216) фактично спростовується самою дисертанткою. Адже нею доведено, що жоден міжнародно-правовий документ (включно з актами ЄС) не покладає на державу-підписанта зобов'язання встановлювати за інсайдерську торгівлю і маніпулювання на оптових енергетичних ринках кримінальну відповідальність. «…відповідні регламентні норми загальноєвропейського законодавства не містять жодного положення про обов'язок держав-членів щодо визнання відповідних дій саме кримінально протиправними. Конкретні заходи протидії зловживанням на оптових енергетичних ринках визначаються кожною державою з урахуванням багатьох факторів» (с. 84).

Ще однією основною підставою включення до КК України ст. 222-2 і ст. 232-3 (підставою криміналізації) авторка називає розвиток відносно нової групи суспільних відносин – сфери функціонування оптових енергетичних ринків (с. 26, 216). Чи доречно у цьому разі говорити про «відносно нову»

групу суспільних відносин? Адже відповідні відносини існували і раніше – змінилось лише їхнє законодавче регулювання. До того ж на с. 8 дисертації можна прочитати, що існуючі раніше (до ухвалення Закону від 19 червня 2020 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів») абстрактні норми КК України забезпечували кримінально-правову охорону організованих ринків загалом, тобто й оптових енергетичних ринків; і цей факт, вочевидь, є зайвим свідченням існування відповідних суспільних відносин, але не їхньої «новизни».

Розкриваючи стосовно обраної теми такий принцип криміналізації, як можливість здійснення процесуального переслідування, належність, зокрема, ст. 232-1 КК «Незаконне використання інсайдерської інформації» до числа «мертвих» кримінально-правових заборон авторка пояснює оцінністю і невизначеністю, притаманними конструкції цієї статті (с. 88–89). Не заперечуючи тези про характерні для вказаної статті КК недоліки, водночас зауважу, що головні причини існуючого стану речей насправді є іншими – не пов'язаними безпосередньо з якістю кримінального закону: 1) фондовий ринок України (ринок капіталу), правові засади якого задовільно виписані в регулятивному законодавстві, вчергове вдосконаленому на підставі Закону від 19 червня 2020 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів», з низки причин стагнує і деградує (наприклад, кримінально протиправним інсайдерським зловживанням просто не було, де і з приводу чого скоюватись, оскільки майже 95% правочинів, вчинюваних у довоєнний час на фондовому ринку, стосувались державних цінних паперів); 2) навіть поверховий моніторинг діяльності Бюро економічної безпеки України показує, що протидія інсайдерським зловживанням поки що не стала одним із пріоритетних напрямів діяльності цього спеціалізованого правоохоронного органу.

Дисертантка послідовно наполягає на відсутності «реальних» («належних», «достатніх») приводів криміналізації діянь, наразі передбачених ст. 222-2 і ст. 232-3 КК України, розуміючи під такими приводами лише

резонансні події, які б збурили суспільство і призвели до висунення адресованих законодавцю вимог посилити вже існуючу відповідальність (ст. 222-1 і ст. 232-1 КК України) за вчинення зловживань на оптових енергетичних ринках (с. 12, 32, 100, 216).

Пропоноване розуміння приводів криміналізації видається невиправдано обмежувальним – таким, що годиться хіба що для «традиційних» злочинів на кшталт вбивства, заподіяння тілесних ушкоджень, згвалтування, крадіжки тощо. Оскільки ж у контексті теми, якій присвячено дисертацію, йдеться про вузькоспеціалізовану матерію, «статус» приводів криміналізації можуть і повинні мати обставини, відомі лише фахівцям в енергетичній сфері, а не широкому загалу, який, за справедливим висловлюванням авторки, цікавлять хіба що ціни на енергоносії. Щодо (не-)врахування при криміналізації (декриміналізації) діянь громадської думки слід зважати і на можливу неадекватність останньої справжній суспільній потребі.

До слова, на відміну від здобувачки, я обстоюю (у межах вчення про криміналізацію) інший теоретичний підхід, згідно з яким підставою криміналізації визнається зумовлена змінами соціальної, економічної або політичної обстановки справжня потреба в тій чи іншій кримінально-правовій новелі, а такі обставини, як виникнення нових, не існуючих раніше видів девіантної поведінки, несприятлива динаміка видів поведінки, регламентованих некримінальним законодавством, необхідність виконання міжнародно-правових зобов'язань, науково-технічний прогрес, який призводить до виникнення і розвитку потенційно небезпечних для людини і суспільства сфер життєдіяльності, усвідомлення помилковості здійсненої раніше декриміналізації тощо, розглядаються як приводи криміналізації.

3. Очевидна і вже згадувана у цьому відгуку специфічність («вузькофаховість») досліджуваної проблематики спонукає поставити для обговорення питання про оптимальність повної кодифікації кримінально-правових заборон, яку традиційно уособлює як чинний КК України, так і проєкт КК України. Вважається, що така кодифікація має важливе кримінально-політичне, техніко-юридичне і превентивне значення, бо: а) є

важливою гарантією прав і свобод людини у відповідній сфері правозастосування; б) узгодженість кримінально-правових приписів легше забезпечити у межах одного документа; в) дозволяє краще інформувати членів суспільства про те, що заборонено, і про кримінально-правові наслідки. Водночас у багатьох країнах спостерігається більш тісна, ніж в Україні, взаємодія регулятивного законодавства і кримінального закону, покликаного забезпечити охорону певних відносин від найбільш суспільно небезпечних посягань, унаслідок чого формуються специфічні правові інститути. Попри незвичність викладеного підходу для України, його перевагами визнаються можливість оперативного вдосконалення засобів кримінально-правової охорони паралельно (одночасно) з ухваленням (зміною) законів, що регулюють ту чи іншу сферу життєдіяльності суспільства, а також інформування суб'єктів специфічних правовідносин про можливі кримінально-правові наслідки порушення вимог спеціального закону; все це посилює запобіжне значення кримінального закону.

Вважаю, що під час захисту дисертації озвучення фахового погляду на вказану проблему з боку здобувачки, яка змогла кваліфіковано розібратись у багатьох нюансах кримінально-правової охорони господарських відносин у сфері функціонування оптових енергетичних ринках, було б вельми доречним.

4. Услід за парламентськими експертами і деякими вітчизняними дослідниками порушення конституційного імперативу (згідно з п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них визначаються виключно законами України) здобувачка вбачає у тому, що для з'ясування змісту понять «інсайдерська інформація щодо оптових енергетичних продуктів» та «маніпулювання на енергетичному ринку» при застосуванні ст. 222-2 і ст. 232-3 КК слід звертатись не до закону, а до підзаконних нормативно-правових актів (с. 79–80, 142–143).

Я розумію, що стосовно кримінальних правопорушень, передбачених нормами із бланкетними диспозиціями, законодавча вказівка на визначення кримінальної протиправності діяння тільки Кримінальним кодексом (ч. 3 ст. 3 КК України) є занадто категоричною. Можна також дискутувати, про яку

протиправність (кримінально-правову чи змішану) варто вести мову щодо кримінального правопорушення, передбаченого нормою із бланкетною диспозицією, і про «кримінально-правову (не-)належність» джерел, до яких відсилають бланкетні диспозиції норм КК. Однак не викликає сумніву та обставина, що зміст норми із бланкетною диспозицією одночасно визначається як кримінальним законом (причому передусім саме ним), так і відмінним від нього джерелом, роль якого справді може відігравати і підзаконний нормативно-правовий акт. За великим рахунком, документ (джерело), до якого потрібно звертатись у порядку застосування норми КК України із бланкетною диспозицією, залежить виключно від того, у чиєму віданні знаходиться правове регулювання суспільних відносин, охоронюваних тією чи іншою кримінально-правовою нормою.

Нагадаю, що у справі про зворотну дію кримінального закону в часі Конституційний Суд України визнав такою, що суперечить п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України, можливість зміни кримінального закону підзаконними нормативними актами, на які посилається бланкетна диспозиція статті КК, зокрема, постановами Верховної Ради України, указами Президента України та актами Кабінету Міністрів України. Проте якщо механічно сприйняти таку позицію, співзвучну, як видається, точці зору пані Бартош, бути послідовним до кінця і виходити буквально із конституційно-правового припису про визначення злочину виключно законом, то можна дійти досить несподіваного висновку про неконституційність усіх без винятку кримінально-правових заборон із бланкетними диспозиціями – при тому, що повністю уникнути бланкетності у кримінальному праві навряд чи вдасться. Відтак одним із напрямів вдосконалення кримінального законодавства у доктрині (Г. Яремко) слушно визнається зниження рівня бланкетності диспозицій у статтях Особливої частини КК України, і ст. 222-2 і ст. 232-3 КК України (звісно, за умови їх збереження) тут не повинні бути винятками.

5. Такі, що фігурують у досліджуваних заборонах криміноутворювальні ознаки – отримання необґрунтованого прибутку в значному розмірі та уникнення значних збитків, – здобувачка визнає суспільно небезпечними наслідками аналізованих кримінальних правопорушень, а також вважає

переконливішою позицію тих дослідників, які відносять розглядувані склади кримінальних правопорушень до матеріальних (с. 139, 169–170). Наведені здобувачкою аргументи (філологічне тлумачення терміну «призводити» і своєрідне «прив'язування» зазначених ознак до порушення порядку ціноутворення на оптових енергетичних ринках) не переконали мене у правильності цієї позиції. Як і раніше, вважаю, що називати отримання необґрунтованого прибутку в значному розмірі та уникнення значних збитків суспільно небезпечними наслідками кримінальних правопорушень безпідставно. Адже під наслідком як обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення із матеріальним складом традиційно розуміють шкоду, спричинену охоронюваним кримінальним законом відносинам. Прибуток у значному розмірі, як і уникнення значних збитків, – це, вочевидь, менш проблемні з точки зору встановлення (доказування) показники масштабів кримінально протиправної поведінки, однак у жодному разі не шкода, заподіяна кримінальним правопорушенням певним відносинам у сфері господарської діяльності. Тому аналізовані у дисертації склади кримінальних правопорушень, на моє переконання, за законодавчою конструкцією належать до формально-матеріальних.

6. З урахуванням назви кваліфікаційної наукової роботи вважаю за потрібне, щоб її авторка пояснила, яке розуміння кримінально-правової охорони вона обстоює. Адже вказане поняття, незважаючи на його розповсюдженість у сучасній юридичній літературі (зокрема, і в назвах монографічних праць), належить у науці до числа дискусійних. Так, зустрічається думка (А. Орлеан) про те, що кримінально-правова охорона не може обмежуватись лише кримінально-правовими нормами – питаннями їхнього формування, розвитку та застосування (а саме висвітлення цих питань становить зміст дисертації І. Бартош). Постає і питання, наскільки використання усталеного звороту «кримінально-правова охорона» узгоджується із втіленим у ч. 1 ст. 1 чинного КК України концептуальним підходом («… правове забезпечення охорони…»), у межах якого (треба так розуміти) визнається те, що захищає (охороняє) певні блага (відносини, цінності) не кримінальний закон (це лише інструмент, який із низки причини

може і не «спрацювати»), а держава в особі уповноважених органів.

І ще два застереження з приводу назви дисертації. По-перше, її авторкою доведено, що ст. 222-2 і ст. 232-2 КК покликані забезпечувати правомірне ціноутворення на оптових електричних ринках. Однак господарські відносини у сфері функціонування оптових електричних ринків, судячи зі змісту регулятивного законодавства (про ринок електричної енергії, ринок природного газу тощо), не зводяться до відносин, пов'язаних із відповідним ціноутворенням. Відтак фактично розглянуті у роботі кримінально-правові питання не вичерпують заявлений предмет дисертаційного дослідження – його визначено як кримінально-правову охорону господарських відносин у сфері функціонування оптових енергетичних ринків (с. 11). По-друге, досить дивною є та обставина, що, незважаючи на згадування у назві рецензованої роботи про господарські відносини у сфері функціонування оптових електричних ринків, а також на наскрізне посилання у тексті дисертації на ці відносини, авторка утримується від визначення та характеристики як вказаних відносин, так і господарських відносин загалом.

Вознюк Андрій Андрійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ:

1. У дисертації Ви більш ніж достатньо уваги приділили питанням криміналізації діянь, передбачених статтями 222-2 та 232-3 КК України. Зробили низку слушних висновків з цього приводу, зокрема про те, що попри наявність певних повідомлень у ЗМІ та у фаховому середовищі, загалом у вітчизняних парламентаріїв не було належних приводів для криміналізації діянь, описаних у статтях 222-2 та 232-3 КК України, адже не було тих резонансних подій, які б збурили суспільство настільки, що воно почало вимагати посилити вже існуючу відповідальність (загальні статті 222-1 та 232-1 КК України) за вчинення відповідних зловживань саме на оптових енергетичних ринках. Також при ухваленні Закону від 19 червня 2020 р. було

допущено і грубі порушення більшості як загальноправових, так і кримінально-правових системних принципів криміналізації діянь. Зокрема, попри протилежні наміри парламентаріїв, результатом реалізації відповідної законодавчої ініціативи стало не лише посилення відповідальності, а й паралельна декриміналізація значного масиву порушень у сфері функціонування оптового енергетичного ринку.

Незважаючи на наявність у цих та інших висновках значного потенціалу задля удосконалення вітчизняного кримінального законодавства, що стосується кримінально-правової охорони господарських відносин у сфері функціонування енергетичних ринків, варто було б більше уваги звернути на *проблеми реалізації кримінальної відповідальності за досліджувані делікти*, висловити свої міркування не лише з приводу оптимізації санкцій, а й розв'язання проблем, які виникатимуть під час призначення покарання, зокрема у зв'язку зі звільненням від відбування покарання на підставі ст. 75 КК України.

2. У підрозділі 2.1 «Об'єкт складів кримінальних правопорушень, передбачених статтями 222-2 та 232-3 КК України» ґрунтовно досліджено питання, по'вязані з родовим, видовим та безпосередніми об'єктами зазначених деліктів (сторінки 99-133). Водночас у цьому підрозділі не звернено достатньої уваги на *потерпілу особу*. Тому виникає декілька запитань. По-перше, чи є обов'язковою ознакою досліджуваних деліктів наявність потерпілих? По-друге, яка концепція потерпілої особи, є найбільш оптимальною для потреб кримінального права та практики його застосування? Аргументуйте свою відповідь.

3. У дисертації слушно зазначено, що суб'єкт злочину, передбаченого ст. 222-2 КК України, є спеціальним. Це підтверджується і положеннями Правил ринку, в яких, як і в Правилах РДН та ВДР, чітко зазначається, що відповідні дії можуть бути вчинені лише учасником ринку, якими є: виробники; електропостачальники; трейдери; оператор системи передачі

(ОСП); оператор системи розподілу (ОСР); оператор ринку (ОР); гарантований покупець; споживачі.

Водночас значна їх частина, якщо не переважна більшість, є службовими особами. У зв'язку з цим важливо було б почути вашу думку з приводу декількох пов'язаних з цим питань. Чи можна визнавати участь службової особи, яка діє з використанням влади чи службового становища, більш небезпечною, ніж діяння вчинене іншим спеціальним або загальним суб'єктом?

Якщо так, то який найбільш оптимальний варіант врахування участі службових осіб у кримінальних деліктах: визнання цього факту обставиною, що обтяжує покарання; кваліфікації таких діянь за сукупністю зі ст. 364 КК; уніфіковане посилення кримінальної відповідальності за злочини, вчинені шляхом службових зловживань, через відмову від відповідної кваліфікуючої ознаки з одночасним вирішенням цього питання в окремій нормі (як це пропонували В. Я. Громко, М. І. Хавронюк, О. О. Дудоров); встановлення обставин, що підвищують тяжкість злочину на один та два ступеня (пропозиція розробників проєкту нового КК)?

У дисертації слушно зауважено, що суб'єкт злочину, передбаченого ст. 232-3 КК України, є загальним. Тому це можуть бути як первинні, так і вторинні інсайдери. У зв'язку з цим виникає запитання чи не вбачаєте ви потреби у диференціації кримінальної відповідальності за цей делікт за ознакою його суб'єкта?

4. Щодо *кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак* розглядуваних зловживань на тактичному рівні повністю сприймаю ваші міркування щодо «повторності», вчинення к. пр. «за попередньою змовою групою осіб», «організованою групою», а також «тяжких наслідків».

Хоча позиція про те, що в ч. 2 ст. 222-2 та ч. 2, 3, 4 ст. 232-3 КК ми маємо справу не з іншим видом складу певного злочину, а зі складом зовсім іншого злочину, видається не безспірною. Чи можемо ми переконливо стверджувати, що незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових

енергетичних продуктів є зовсім іншим злочином, ніж ті самі дії вчинені за попередньою змовою групою осіб? На мій погляд ні. Водночас можна погодитися з тим що в ч. 1 ст. 232-3 КК – матеріальний склад, а в ч. 3 ст. 232-3 КК – формальний склад.

На стратегічному рівні з урахуванням сучасних напрямів реформування кримінального законодавства закріплення певних обставин як кваліфікуючих чи особливо кваліфікуючих ознак в окремих деліктах видається не найкращим варіантом диференціації кримінальної відповідальності як за кримінальні правопорушення у сфері функціонування оптових енергетичних ринків, так і за будь-які інші злочини та кримінальні проступки.

Більш логічним є шлях, запропонований авторами проєкту нового КК, що передбачає на початку кожного розділу Особливої частини КК (у нашому випадку – це розділ 6.3. «Кримінальні правопорушення проти фінансів») розміщення ознак, що підвищують тяжкість злочину на один та два ступеня. Яка ваша думка з цього приводу?

5. У дисертації абсолютно аргументовано звертається увага на помилку допущену у примітці до ст. 222-2 КК, яка стосується вказівки у різних її частинах на ст. 232-2 КК замість ст. 232-3 КК. На вашу думку допоки ж відповідний недолік не буде усунутий в законодавчому порядку застосування ст. 232-3 КК може бути можливим лише при використанні *телеологічного*, а не буквального тлумачення кримінального закону, яке робить можливим звернення до положень примітки ст. 222-2 попри відсутність згадування у ній саме про ст. 232-3 (сторінки 215-216 дисертації). Безумовно буквальне тлумачення тут застосувати не можна, однак і використання телеологічного тлумачення є сумнівним. З огляду на зазначене видається, що у досліджуваному випадку повинна мати місце судова дискреція, а відтак суддя має приймати рішення в межах власного розсуду, використовуючи логічне, системне, а можливо й історичне тлумачення.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Бартош Інні Іванівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова спеціалізованої вченої ради _____ Ірина КОВАЛЬ

ПІДПИС Коваль Ірини
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар університету
Г. Важеніна
«23» лютого 2023 р.

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
Ідентифікаційний код 02070803